

DANGULY TÜNDE
ONLINE? KOMOLYAN? ZENÉT?
Online oktatás a zeneművészeti oktatásban

Danguly Tünde: Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar
Osztatlan hegedűtanári mesterszak (4. évfolyam)
Témavezető: **Dr. Váradi Judit PhD**, egyetemi docens

2021

TARTALOMJEGYZÉK

A TÉMAVÁLASZTÁS INDOKLÁSA.....	1
IKT ESZKÖZÖK HASZNÁLATA A ZENEOKTATÁSBAN.....	2
AZ ONLINE TANÍTÁS MEGJELENÉSE A MŰVÉSZETI OKTATÁSBAN	6
<i>NEMZETKÖZI KITEKINTÉS</i>	<i>9</i>
A KUTATÁS BEMUTATÁSA	12
EREDMÉNYEK.....	13
<i>OKTATÓI KÉRDŐÍV.....</i>	<i>13</i>
<i>HALLGATÓI KÉRDŐÍV</i>	<i>20</i>
<i>KORRELÁCIÓK</i>	<i>26</i>
ÖSSZEGZÉS	27
FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM	29

A témaválasztás indoklása

A gyors technológiai fejlődésnek és az internet naprakészségének hála, a 20-21. század egyik új lehetősége az online oktatás, azon belül is az online zeneoktatás. Az interneten böngészve rengeteg anyagot találunk ezzel kapcsolatosan akár elméleti, akár gyakorlati formában. Manapság bárkinek lehetősége nyílik elindulni a zenetanulás útján youtube-ra feltöltött oktatóvideók, mesterkurzusok, hangos könyvek, online zeneiskolák, vagy elméleti írások segítségével a világhálónak köszönhetően. Ennek ellenére talán gondolni sem mertük, hogy egyszer kizárólag ezekhez az eszközökhöz kell majd folyamodnunk.

A 2020-ban elindult vírushelyzet hozadékaként egy olyan helyzetbe kényszerült az oktatás is, amelyben az online eszközökre kell főleg alapozni. Bármilyen ágát nézzük az oktatásnak, senkinek sem könnyű hatékonyan kezelni ezt a szituációt, de a zeneoktatásban külön nehézségekbe ütközünk, mivel számottevő mértékben gyakorlaton alapuló irányt képvisel. Hiába a fejlett technológia, hiába a gyors alkalmazkodás az új helyzethez, érzetet, mozdulatot, művészi kifejezést nem lehet távoktatásban tanítani. Ez egy új állapot, amit mindenki a maga módján próbál megoldani. Tanár, diák és szülő egyaránt szerves részt kell vállaljon ahhoz, hogy gördülékenyen és hatékonyan tudjon működni a tanulási folyamat.

A felsőoktatási intézményekben sincs ez másképp, ott is hasonlóan nehéz a körülményekhez való alkalmazkodás. A zeneművészeti felsőoktatást tekintve különösen nagy figyelmet és tenni akarást igényel az online oktatás. Ezekben az intézményekben a tárgyak többsége gyakorlati formában működik. Ahhoz, hogy ez a fajta képzés akadálytalanul tudjon funkcionálni, szerintem elsősorban rengeteg kreativitásra, a motiváció fenntartására és megfelelő technikai eszközökre van szükség.

A tanulmány célja annak feltárása, hogy a 2019/2020-as tanév második félévében mennyire volt eredményes az online zeneművészeti felsőoktatás Magyarországon, - azon belül is a főtárgy oktatás területén - és mik azok a hiányosságok, amiket a jövőben fejleszteni lehetne, valamint melyek azok az eszközök, módszerek, amelyeket a későbbiek során is érdemes használni, melyek azok a tanulságok, amelyeket érdemes beépíteni az oktatásba.

Elsősorban azért választottam ezt a témát, mert magam is részese voltam és vagyok ennek a kényszerhelyzetnek a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának aktív hallgatójaként. Emellett felkeltette az érdeklődésemet a

hallgatótársaim, oktatóim, valamint más magyarországi zeneművészeti egyetemen tanuló hallgatók és oktatók véleménye, állásfoglalása erről a körülményről, és az, ők hogyan kezelték ők ezt a helyzetet.

Nem utolsó sorban szeretném, ha összefoglalva a gyakorlatot, az oktatásban megjelenő innovációt ez a dolgozat tudna valamelyest segíteni az online oktatás hatékonyságának növelésében, hiszen mindannyiunk közös érdeke, hogy az egyetemi évek alatt megszerezzük a szükséges tudást, amit az oktatóink nyújtani szeretnének nekünk.

IKT eszközök használata a zeneoktatásban

„A számítógépek segítenek a tanulók osztálytermi motiválatlanságán. Az általános iskolai oktatásban alkalmazható számítógépek elterjedésével kapcsolatban az az egyik probléma, hogy kevés a szakképzett oktató, a másik pedig, hogy számos pedagógus soha nem használt még számítógépet, így megtanítani sem tudja annak használatát” (Frucht, 1982:85). Ez az idézet egy 38 évvel ezelőtt megjelent kanadai tanulmány egy részlete, amelynek szavai - bár több évtized eltelt azóta - teljes mértékben érvényességet nyernek ma is, főleg ebben a jelenlegi helyzetben. Habár az írás az általános iskolai oktatásra vonatkozik, véleményem szerint átültethető az alap- és középfokú zeneoktatásba, vagy akár a zeneművészeti felsőoktatásba is. Fontos megállapítások szűrhetők le belőle, miszerint a gyerekek motiváltságán javítani tudnak az IKT eszközök, valamint a tanárok, vagy akár oktatók egy része nem tudta, vagy nem volt lehetősége elsajátítani azokat a digitális kompetenciákat, amelyek nélkül ha nem is lehetetlen, de nagyon körülményes a korszerű technológiai eszközök becsempészése az oktatásba. Ez a probléma egy generációs szakadék hozadéka, amely nem fog megszűnni. A 21. században úgy élnek egymás mellett generációk, hogy az egyik évtizedekig még csak nem is hallott számítógépről, internetről, a másik pedig már az online térbe született bele. Kutatások szerint, mivel a technológia folyamatosan fejlődik, jelen dilemma még évtizedekig fennáll majd.

1982 után sok idő eltelt, amely próbálkozásokkal és kísérletezésekkel telt az IKT eszközök használatának a zeneoktatásba való beépítésével kapcsolatosan. *A Computers bring 21st century to five-year-olds (A számítógépek hozzák el a 21. századot az ötéveseknek)* tanulmány arról számolt be, hogy egy montreali iskolában a gyerekek hogyan ismerkednek a számítógép használatával, valamint olyan programokkal, amelyek segítségével rajzolhatnak, kottát szerkeszthetnek, programozhatnak. A 90'-es évek közepén megjelent a *Vivace Personal*

Accompanist nevű program, amelyről egy 1997-es kutatás során kiderült, hogy javította a diákok teljesítményét. Jelentős különbséget a ritmikai pontosság, muzikalitás, és az interpretáció terén tapasztaltak (Ouren, 1997). 1999-ben Sheldon és társai végeztek egy hasonló kutatást, ők a *SmartMusic* alkalmazást vizsgálták. Egyetemista hallgatók előadásának minőségét tanulmányozták három eshetőségben: zenei kíséret nélkül, élő kísérettel és digitális kísérettel. A kutatásban résztvevők elmondása alapján nem lehetett számottevő javulást tapasztalni a fejlődésben, de a digitális kísérettel történő együttjátszás alatt motiváltabbak voltak a gyakorlásra (Sheldon et al. 1999).

Egy későbbi kutatás szerint 148 6-12 évfolyamos zenekarban játszó diákot kérdeztek. Két részeredmény szerint az alábbi tények kerültek megállapításra: „A SmartMusic-kal való gyakorlásom segít megtalálni a hibákat az előadásomban” kijelentéssel 13-an (9%) nem értettek egyet, 21-en (14%) semleges választ adtak, 114-en (77%) egyetértettek és „A SmartMusic-kal való gyakorlásom segít abban, hogy pontosabban játsszak” kijelentéssel 20-an (13%) nem értettek egyet, 35-en (24%) semleges választ adtak, 92-en (63%) egyetértettek (Gurley, 2012). Az eredményekből látszik, hogy a vizsgált diákok többségének pozitív tapasztalata van a digitális programok használatáról.

Két korábbi felmérés szerint a diákok körében jelentős mértékben csökkent a klasszikus zene népszerűsége. A kutatás szerint az énekórák szorongást és unalmat váltottak ki a tanulókból (Janurik 2007, Janurik & Pethő 2009). Egy másik vizsgálat eredményeként 570 általános iskolai hetedik osztályos diák közül 3 (0,5%) nevezte meg az ének-zenét kedvenc tantárgyként (Csíkos 2012). Ugyanakkor a tanulók szívesen hallgatnak zenét. 221 általános iskolai tanuló közül csak 2% nem hallgat otthon zenét. Arra a nyitott kérdésre, hogy miért hallgat zenét, a 64% azt válaszolta, hogy örömet okoz neki, a tanulók 25,8%-a gyorsabban tanul, ha zenét hallgat (Váradi 2018a). Más kutatások eredménye alapján megállapították, hogy a legtöbb diák a körülményektől függetlenül szívesen énekel (Mizener 1993, Siebenaler 2006). Az ének-zene órához fűződő attitűd vizsgálatánál egy nemzetközi kutatásban az. 616 fő, azaz 76,5 % pozitív, és csupán 161fő, azaz 20 % társít negatív érzelmet a tantárgyhoz (Váradi 2018b).

Buzás (2012) kutatása során azt vizsgálta, hogy az IKT eszközökkel teleszótt interaktív énekóráin könnyebb-e figyelni a diákoknak, jobban lekötik-e őket a feladatok és azok megoldásai, valamint érdekesebb-e az óra. Az eredmény alapján 72% azon tanulók aránya, akik szerint könnyebb volt figyelni az órán, 82% szerint könnyebben meg tudták oldani a feladatokat, és 66% szerint érdekes volt az óra. Az interaktív énekóra alatt a diákok csupán 6%-a szorongott,

túlnyomó részt (61%) jól érezték magukat, és nem unatkoztak (50%). Jakobicz, Wamzer és Józsa 2018-as vizsgálata során arra következtetésre jutottak, hogy a módszertani kultúra fejlesztésén kívül olyan zenei foglalatosságokra van szükség az énekórákon, amelyek ingerszerűségükkel a belső motiváción alapuló zenetanulást segíthetik. A művészeti oktatás sikere az élményátélésén alapul, ezt viszont nem lehet tanítani, csak felfedezni (Váradi, 2019). Habár az elmúlt félévszázadban hihetetlen léptékben haladt az innovációkkal teli szoftverfejlesztés, a hazai zeneoktatás IKT eszközökkel behálózott aránya igen csekély. A hazai zeneoktatás terén nagyon nehezen, szinte alig tudott betörni a klasszikus zenét oktató intézményekbe a digitális technológia. Ezzel ellentétben a fent említett kutatások, tanulmányok mégis azt támasztják alá, hogy valamilyen mértékben szükség lenne ezekre az eszközökre.

Akár általános iskolai ének-zene óráról, akár alapfokú művészetoktatási intézményről, zeneiskoláról, zeneművészeti szakgimnáziumról vagy zeneművészeti felsőoktatásról beszélünk a zeneoktatás feladata zenei élmény nyújtása és az elméleti ismeretek átadása. Fontos a zenei készségek elsajátítása (a gyakorlás), a zenei ismeretek alkalmazása, vagy akár a zenészek képzése. Ezek a kompetenciák többtényezős, komplex folyamatok eredményei, amelyek a gyakorlati, jelenléti oktatáson alapulnak. Azonban nem szabad elfelejtenünk, hogy napjainkban az oktatásban túlnyomó részt jelenlevő diákok, a Z generáció, alapjáraton az online térből nyeri az információit. A már-már közhelyként emlegetett “felgyorsult világ” kifejezés ebben a tekintetben is értelmet nyer, hiszen ezek a gyermekek és fiatalok bármilyen információhoz hozzáférnek másodpercek alatt. Ezen okból kifolyólag sokkal nehezebb fenntartani az érdeklődésüket, a kíváncsiságukat és a kitartásukat, amely a zenetanulási folyamat elengedhetetlen tényezője. Úgy gondolom, pont ezért szükséges az IKT eszközök használatának fokozatos bevezetése a jelenléti oktatásba.

A közelmúltban rengeteg tanulmány született Magyarországon ebben a témában, amelyek hasznosak lehetnek a jelenlegi zenét oktató tanároknak. Emellett sok olyan weboldallal, videóval szolgál az internet, amelyek már előre hatékonyan kidolgozott módszereket tárnak elénk.

A már fent említett zenei élmény nyújtása alapvető tényezője lenne az óráknak, amely pl. közös zenehallgatással is kivitelezhető. Ebben adhat segítséget számunkra az internet, ugyanis számos népszerű videó- és zenemegosztó oldal áll a rendelkezésünkre (pl. Youtube, Spotify, Deezer stb.). Ezek a tevékenységek segítséget nyújthatnak a tanulóknak, hallgatóknak többek közt a zenei ízlés, kifejezés mód kifejlődésében. Az egyetlen akadály, ami felmerülhet az IKT

eszközök használatában, az az iskolák technológiai felkészültsége. Számos olyan zeneoktatási intézményben találkozunk ezzel a problémával. Néha a tanár maga próbálja otthonról hozott eszközökkel megoldani az órán történő digitális tevékenységek létrejöttét, gördülékenyebbé tételét.

Az elméleti ismeretek átadásához is indokolt lenne az internet használata napjainkban nagyon sok ellenőrzött, biztos forrású anyag kerül ki a világhálóra. Itt érdemes megemlíteni a <http://db.zti.hu> oldalt, ahol most már ingyenesen is hozzáférhetnek a tanulók, hallgatók gyűjtésekhez (pl. Kodály, Bartók), eredeti felvételekhez, lejegyzésekhez. Emellett számos ingyenes kottatár található az interneten, ahol rengeteg kottát találunk többféle kiadásban, akár kéziratos formájában is (pl. <https://imslp.org>).

Az elméleti ismeretek elsajátításához kell sorolnunk az oktatóanyagokat is. Akár hangszeres elméleti írásokról, akár szolfézs-zeneelméleti könyvekről beszélünk, számos anyagot kínál a világháló. Léteznek kottaíró és szerkesztő programok, amelyek lehetőséget adnak elméleti feladatok megoldására, gyakorlásra, illetve bizonyos transzponálási bonyodalmak megfejtésére.

A weboldalakon és említett telefonos alkalmazásokon kívül még rengeteg alkalmazást kínál fel számunkra az internet. Léteznek digitális metronóm alkalmazások akár telefonra is, amelyek segítséget nyújthatnak az egyéni gyakorlási folyamat során, ezenkívül egy visszajelzést adnak a használatnak arról, hogy pl. hol tart és mennyi van még a végtempóig.

Nagyon sokan használnak telefonos hangoló alkalmazásokat, amelyek manapság már nagyon megbízhatóak és megkönnyítik az otthoni egyéni gyakorlást. Általában egy grafikonon szereplő inga jelzi, hogy a megadott (pl. 442-es A) hanghoz képest feljebb vagy lejjebb van hangolva az adott hangszer, illetve azt is mutatja, hogy mennyivel kell odébb hangolni, hogy elérjük a megfelelő hangmagasságot.

Amik nem is az internet szüleményei, de a mai digitalizált világban jelentős szerepet játszanak, azok a telefonos videó- ill. hangfelvétel készítő programok, amelyek majdnem minden ma használatos telefonon megtalálhatóak (attól függetlenül, hogy okos telefonokról beszélünk vagy sem). Ezek a programok lehetővé teszik, hogy megörökítsünk egy-egy gyakorlási folyamatot, főtárgy órát, vagy akár koncertet, amely segítségével szintén egy visszaigazolást kaphatunk magunkról, valamint emlékként szolgál majd a későbbiekben.

Összegezve, számtalan lehetőség tárul elénk az internet világában, amelyekkel szükségeszerű és ajánlott élni, mert a jövőnk szolgálatjára, segíthetik a

személyes zenei készségeink és ízlésünk fejlődését, valamint képzeletbeli tükröt tart a fejlődésünk bizonyos szakaszaiban, amiből tanulhatunk és építkezhetünk. Ugyanakkor említést kell tennünk ezen platformok és alkalmazások káros hatásairól is, miszerint gátolhatják a személyes zenei kreativitásunk kialakulását, illetve olyan információkhoz juttathatnak el minket, amelyek egyáltalán nem szolgálják a fejlődésünket (pl. egyes darabok youtube-ra feltöltött amatőr felvételeinek hallgatása stb.). A fontos az, hogy a gyermekeket már a kezdetektől tanítsuk meg tudatosan és ésszel használni az internet nyújtotta lehetőségeket, vigyázzunk és szűrjük ki azokat a káros információkat, amelyek rombolhatják a lelki és szellemi fejlődésünket.

Az online tanítás megjelenése a művészeti oktatásban

2020 márciusában járvány okozta rendkívüli helyzet az oktatási rendszert is változtatások elé állította. Mivel világszerte részlegesen vagy teljesen beszüntették a jelenléti oktatást, az óvodák, iskolák, egyetemek átálltak a távoktatásra. A relatíve hirtelen beállt helyzetre nem volt sok idő felkészülni, mégis minden intézmény próbálta a legjobb teljesítményt nyújtani. Thomas J. Law felmérése szerint márciusban a Google kereső legkeresettebb címszavai közé tartoztak az online oktatás és az ahhoz kapcsolódó kifejezések. (Thomas 2020).

Az otthoni, digitális eszközök segítségével a tanulás-tanítás számos nehézségbe ütközött már a távoktatás első heteiben, viszont nem csak sok diák, hanem sok szülő mindennapjainak a része lett.

Leginkább általános iskolában az online oktatás egy olyan autó, amelyben tanár, szülő és gyermek egyaránt benne ül. Sokkal fontosabb a kapcsolat és az együttműködés, mint az offline oktatásban. A tanár feladata az lenne, hogy oly módon működjön ebben az oktatási formában, hogy a saját, a gyermek és a szülő dolgát se nehezítse meg. Frigy Szabolcs-István (2020) szerint a tanár olyan feladatokat kellene adjon, amelyeket a gyerek vagy önállóan is meg tud oldani, vagy szülői segítséggel, de ne legyen nagyobb a teher, mint a jelenléti oktatásban.

A felsőoktatási intézményekben abból a szempontból könnyebb a helyzet, hogy a képzés eleve egy önállóbb tanulási és fejlődési folyamat, nagyobb mértékben múlik a hallgatón is, mint általános- vagy középiskolában. Ami nagyobb nehézséget jelenthet például azok a specifikus gyakorlati órák, kurzusok, laborgyakorlatok, amelyeket nem lehet elméletben és online oktatni.

Fazekas és munkatársai tanulmányukban (Fazekas, Kocsis, Balla 2017) az e-learning előnyeit és hátrányait taglalják. A tanulmány alapján a mérleg nyelve inkább az e-learning felé billen, nem a hagyományos oktatás felé. Igaz, akkor még nem volt szó teljes értékű távoktatásról, a tanulmány szerint is több előnyről, mint hátrányról tudunk beszámolni. Az előnyök közé sorolták a járulékos és adminisztrációs költségek csökkenését, a hatékonyabb és eredményesebb képzést (mivel jobban igazodhat az egyéni tanulási módszerhez és képzési szükségletekhez), a tudáshoz való globális hozzáférést, az oktatói anyag folyamatos bővíthetőségét és újíthatóságát, valamint például azt is, hogy a tanulás bárhol, bármikor és saját ütemben folytatható. Az írás szerint a hátrányok közé tartozik többek között az, hogy az oktatás személytelenebb, megnehezíti a tanulók közötti interakciót, vagy hogy meg kell tanulni az önálló tanulás kultúráját.

Magyarországon március óta állandó fejlődésben van a távoktatás stratégiájának kidolgozása, bővítése. Rengeteg platform áll a rendelkezésünkre, általában intézmény, esetleg tanára válogatja, hogy melyiket használja az oktatási célokra. Ilyenek többek között a Google Classroom, Google Meet, Zoom, Webex, Skype, Viber, WhatsApp, Facebook, esetleg Messenger.

A felsőoktatásban a legnagyobb nehézséget talán a vizsgáztatás jelenti. Az online vizsgák alatt az oktatók szinte egyáltalán nem tudják ellenőrizni, hogy a hallgatók élnek-e a helyzet adta információszerzési lehetőségekkel. Pont emiatt, a csalások minimalizálása érdekében az oktatók elég szigorú praktikákat alkalmaznak az egyetemeken.

Így például sok esetben csak lineáris sorrendben lehetett megoldani a feladatokat egy adott teszt sorban, vagy sokkal kevesebb időt hagytak a feladatok megoldására.

A művészeti oktatás a problémásabb területek közé tartozik távoktatási szempontból, mert számottevő mértékben gyakorlati irányt képvisel. Ez a terület azért is nagyon érdekes, mert itt korábban szinte egyáltalán nem is volt hagyománya az e-learningnek, esetleg az integrált egyetemek közös kurzusain vehettek részt a hallgatók ebben a képzési szisztémában.

A www.oktatas.hu oldalon megjelent egy módszertani ajánlás az oktatás megszervezésére, a koronavírus-járványban bevezetett, tantermen kívüli, digitális munkarendre az alapfokú művészeti iskolákban. A tanulmány bevezetője hangsúlyozza a pedagógusok összetett szerepét az oktatásban, miszerint *“egyfelől a pedagógus, mint a tudás átadója és a különféle kompetenciák fejlesztője áll a tanulók rendelkezésére, másfelől a tanuló önálló*

tanulását támogató motiváló, irányító, tutor szerepe is van” ([ALAPFOKU MUVESZETOKTATAS MODSZERTANI AJANLAS.pdf](#)). Ezenkívül kitér a járvány időszakban beállt, távoktatás miatt érvénybelépő új feladatokra, amelyeket a pedagógusok figyelmébe ajánl. Mivel nincs lehetőség a személyes kapcsolat fenntartására, a pedagógusnak támogatnia kell a tanulókat az önálló tanulásban. A módszertani ajánlás kéri a pedagógusokat, hogy az online formában, időben értesítsék a tanulókat a tananyagról és az ahhoz kapcsolódó kért feladatokról, valamint azok számonkérésének módjáról, idejéről. Emellett felhívja a figyelmet, hogy tájékoztassák a diákokat arról, hogy mely felületeken tudják tartani a kapcsolatot a tanáraikkal, illetve *„fordítsanak gondot mindhárom fél (pedagógus, tanuló, szülő) digitális térben létrejövő kapcsolata, anyagai, felvételei stb. etikus és jogszerű, a személyiségi jogokat védő, egyeztetett felhasználására”*. Tájékoztatja a pedagógusokat, miszerint támogatniuk kell a tanuló megszerzett szakmai tudásának ismételését, elmélyítését, és az erre épülő új anyagok átadását, befogadását. A tanulmány javasolja a hangszeres oktatásban az online órák megtartását, kitérve arra, hogy a gyermek lehetőleg ez idő alatt egyedül, egy külön szobában tartózkodjon a koncentráció érdekében. Kitér a hangszer megfelelő behangolásának fontosságára, amelyben ilyen körülmények között egy hangoló applikáció nyújthat segítséget. Az online óra mellett ajánlja az offline eszközök beépítését a hangszeres távoktatásba, melynek értelmében a tanuló videóra játssza fel a kiadott anyagot, elküldi a tanárnak, ő pedig értékeli, tanácsokkal látja el.

A nagy létszámú órák esetében (pl. kórus, zenekar, kamarazene) felhívja a figyelmet az online megtartott esetleges szólampróbák, illetve az offline személyre szabott feladatok kiosztásának lehetőségére. Ahol a technika engedi, a korrepetítori feladatok ellátására a korrepetítorok által, gyakorlási segítség céljából felvett kíséret elküldése javallott.

A módszertani ajánlás számos digitális platformot és weboldalt javasol az online zeneoktatás hatékonysága növelésének érdekében, mint például: <https://kodalyhub.hu/> – a Zeneakadémia Kodály Intézetének tanárai útmutatásai alapján fejlesztett oldal, a <http://www2.u-szeged.hu/ezk/>, <http://www.zenesziget.eu/> – a Zenesziget alkalmazás, amely elsősorban alsó tagozatos ének-zene oktatásra alkalmas, <http://www.opera.hu/v/nemzeti-dalaink-enekmuveszek-es-diakok-virtualistalalkozasa/> – az Opera új kezdeményezése a mindennapos éneklés jegyében, vagy például a KAHOOT! oldal, ahol online tesztek érhetőek el a zeneoktatás valamennyi évfolyama számára (<http://www2.u-szeged.hu/ezk/oktatastamogato-segedanyagok/feladatbank/kahoottesztek/>).

A zeneművészeti felsőoktatásban hasonló felállásban működik a távoktatás, ezekben az intézményekben is a csoportos gyakorlati órák (pl. zenekarok, kórusok, kamarazene) jelentik a legnagyobb kihívást az oktatók számára. Olyan interaktív formában, ahogyan az a jelenléti oktatásban működik, majdhogynem lehetetlen megtartani ezeket az órákat. Ehelyett beadandók, esetleg videók kérése az adott anyagokból és az egyéni munka követése alkalmazható.

Az egyéni főtárgy órák megtarthatóak online platformokon, az elméleti órák, előadások úgyszintén. Ha megfelelő az internet elérés és a rendelkezésre álló digitális eszközök, ezek az egyéni órák, illetve elméleti tárgyak, előadások akár hatékonyan is tudnak online működni. Emellett a felvételek kérése jelentősen növelheti a hallgatók motivációját és gyakorlási készségeit.

Összegezve a fent említett kutatások, tanulmányi írások, és módszertani ajánlások értelmében a legnehezebb feladat a pedagógusokra hárul. A művészetet oktató pedagógusok lehetőség szerint ebben a nehéz helyzetben segítséget nyújthatnak a diákok, hallgatók online tanulásának, az ismeretek átadásának, a motiváció fenntartásának és a gyakorlás sikerességének érdekében.

A módszertani ajánlás arra is biztatja a pedagógusokat, hogy saját feladatsorokat, művészi projekt témákat készítsenek, és ezek megosztásával támogassák, segítsék pedagógus kollégáikat.

Nemzetközi kitekintés

A tanulmány elméleti háttérében a 21. század technológiai felkészültsége alapján olyan naprakész információkat tár elénk az internet világa, amelyek jelentősen megkönnyítik úgy a hallgatók, mint az oktatók dolgát.

Egy 2013-as görög kutatás szerint az online zenei kurzusok a technológia fejlődésének köszönhetően a jelenléti oktatással kiegészülve sokkal gyorsabb és jelentősebb fejlődést mutatnak a zenei felsőoktatásban. Egy olyan online zenei képzést nyújtó eszközről van szó, amely Angliából indult, és a világon mindenki számára elérhető. A kutatás alapján különböző nemzetiségű emberek, akik különböző napi rutinnal rendelkeznek, és különböző kultúrákat képviselnek azonos időben, azonos módszer alapján szerezhettek azonos minőségű és mennyiségű tudást ugyanazon forrásból. Az előnyökhöz hozzátartozik az is, hogy az interneten keresztül megismerhetik a különböző nemzetek és kultúrák zeneoktatásának működését, ezáltal gazdagabbá téve tudásuk tárházát. Az oktatás másik különlegessége, hogy az online eszközön keresztül a hallgatók

választhatnak maguknak egy „online oktatót” is, aki segít nekik a tanulási folyamatban. A hallgatóknak az is segítséget nyújt a tanárválasztásban (hangszer, vagy akár elméletet oktató tanárokról), hogy a különböző oktatókról ismertető videót tekinthetnek meg. A forrás szerint napjainkban sokkal érdekesebbé lehet tenni a zeneoktatást online (videók, e-mailek, online beszélgetések, online anyagok segítségével), mint a hagyományos zeneoktatás során, és több ideig lehet fenntartani a hallgatók érdeklődését. Az egyik résztvevő hallgató szerint az online zenetanulás hatékonyságához és sikerességéhez elengedhetetlen egy alapvető érettség és fegyelem. Egy másik résztvevő szerint mivel nem kell elhagyni a házat, ezért az egy órás kurzus valóban egy óra, és nem kell esetleg még kettőt eltölteni az utazással. Más amiatt tartja hatékonynak az online oktatást, mert jobban tud koncentrálni, nem veszi el a figyelmét a jegyzetelés, mivel többször is újra tud nézni egy oktató videót. Az elméletet oktatók szerint a rendszer egyik előnye, hogy sokkal objektívebbek tudnak maradni az osztályzásnál, számonkérésnél, mivel nem látja a hallgatók arckifejezését, reakcióit (Koutsoupidou 2013)

A forrás szerint a hátrányokat és esetleges negatív tényezőket tekintve, az online zeneoktatás egyik hátránya, hogy hatékonysága és sikeressége a felsőoktatásban résztvevő hallgatók körében nem túl népszerű. A jelenléti oktatás hiánya felsőbb szinteken ütközik ki a legjobban. A hallgatók esetében felmerül az a probléma, miszerint sokkal szegénylősebbek egy online megtartott beszélgetős csoportos órán, és nehezebben kérnek segítséget, ha nincsenek közel, személyes jelenlétben az oktatóval.

A tudományos írás konklúziója értelmében az online zeneoktatás egy befogadóbb formája az oktatásnak, mely lehetőséget nyújt a zene oktatására szélesebb körben is. Előny azoknak, akik idősebb korban már nem szeretnének egyetemre járni, esetleg teljes állásban dolgoznak már, vagy akik kötöttebb családi életet élnek. A rugalmasság egy fő szempont, amely széleskörű lehetőségeket kínál a professzionális fejlődés útján. Az online oktatás a technológiára támaszkodik, mely napjainkban gyorsabb internetet, pontosabb és hatékonyabb kurzusokat jelent, és ezeket a tulajdonságokat a professzionális zenei előadásmód abszolút megköveteli.

Egy 2016-os kutatás beszámol arról, hogy Finnországban a kétezres évek elejétől fontos szerepet kapott az IKT eszközök használatának folyamatos bevezetése a hagyományos oktatás mellett a zeneoktatásba. A Helsink-i Egyetem kutatóinak írása egy olyan esettanulmányról számol be (Rockway program), melynek során 16 hallgatóból álló csoportot tesztelnek vegyes

tanulási környezetben. A kutatás célja, hogy a tanár által vezetett személyes, jelenléti oktatást az új technológia vívmányaival, az e-learninggel, valamint a mai fejlett technológián alapuló vegyes tanulási modellekkel gazdagítsák. A hallgatók vegyes nemzetiségűek voltak, mivel a finn diákok (9) mellett egy francia, egy román, két német, egy olasz és két görög Erasmus hallgató vett részt a kutatásban rasmus által ott tanuló diákok is részt vettek a tanulmányban (egy francia, egy román, két német, egy olasz és két görög hallgató). Az eredmény alapján a hallgatók pozitív tapasztalatokkal és élményekkel gazdagodtak. Az egyik hallgató úgy nyilatkozott: *„A szabadság, hogy annyit tanulhatok, amennyit csak szeretnék a legjobb tényezője ennek a zenei programnak. Megtanultam, hogy a zenetanulásban az egyetlen gátló tényező csak a saját motivációm és időm lehet.”* (Ruokonen & Ruismaki 2016). A kutatás konklúziójában azt taglalják az írók, hogy ennek a programnak bátorítania kell a tanárokat a blended learning, a kombinált oktatás alkalmazására, hogy merjenek új módszereket kipróbálni, a jelenléti oktatásban is alkalmazzanak virtuális térben alkalmazott módszereket, mert *“a kreativitás a szabadságban él”*, és nem csak egyetlen hatékony út létezik. Azt nem szabad elfelejteni, hogy a zeneoktatásban mindig szükség lesz a jelenléti oktatásra is, tehát a zeneoktatás legjobb útja, ha a jelenléti oktatást a fejlett technológián alapuló online módszerekkel is gazdagítjuk.

Az Egyesült Királyságban a Cambridge University-n publikált írás bemutatja a 2020-as év világjárványának következtében kialakult online zeneoktatás működését, valamint a zene, mint művészet jelenlétét ebben az időszakban az Egyesült Királyságban. A tanárok kitartó munkája, a kormány segítsége mellett említést tesz arról is, hogy milyen hátrányok származhatnak majd ebből a helyzetből, ha egyszer visszatér minden a normál kerékvágásba. Az egyik lehetséges aggodalom lehet, hogy a diákok, hallgatók nagyon különböző zenei aktivitási és tanulási tapasztalatokkal gazdagodtak a távoktatás alatt. Jó esetben a fiataloknak megvoltak a saját digitális eszközeik, saját szobájuk, ahol tanulni, gyakorolni, pihenni tudtak. Ellenkező esetben osztozni kellett úgy az eszközökön, mint a saját téren, esetleg megfelelő internet elérés sem volt. A kormány erőfeszítései ellenére, hogy biztosítsák a háttérrel az iskoláknak, nem lehetett mindenre felkészülni. Ugyanakkor azt is tudjuk, hogy vannak olyan kiemelkedő tehetséggel rendelkező gyermekek is, akiknek a pénz hiánya miatt nincs lehetőségük a megfelelő képzésben részesülni. Westminster néhai hercege a siker titka kapcsán egyszer megjegyezte: *„Győződj meg róla, hogy van egy felmenőd, aki közeli barátja volt I. (Hódító) Vilmos királynak”*. (Daubney & Fautley 2020).

A forrás szerint kétségek nélkül kijelenthetjük, hogy a COVID-19 káros hatásainak köszönhetően változnak a felsőoktatási képzés lehetőségei az Egyesült Királyságban, mivel jelentősen csökkenek majd az Erasmus lehetőségek úgy az angol hallgatóknak, mint a külföldi diákoknak, akik az országba jönnének tanulni.

Az összes tudományos forrás felsorakoztat úgy pozitív, mint negatív hatásokat, amelyek az online oktatás és a vírushelyzet kapcsán körvonalazódnak, de kétségkívül kijelenthetjük, hogy az online oktatás jelentős hatást gyakorol a majdani hagyományos oktatásra.

A kutatás bemutatása

Empirikus kutatásunk felsőfokú zeneművészeti képzésre fókuszált, azon belül is a főtárgy oktatással kapcsolatos tapasztalatokat mértük fel saját készítésű kérdőívünk segítségével. A kutatás során két kérdőívet készítettünk, egy 37 kérdésből álló mérőeszközt az oktatóknak, és egy 40 kérdésből álló mérőeszközt a hallgatók számára. Mindkét kérdőív zárt és nyitott kérdéseket tartalmazott és a demográfiai adatok mellett az online oktatás tapasztalatára irányultak. A közösségi hálón nyilvánosságra hozott kérdőívek kitöltése 10 percet vett igénybe és teljes mértékig önkéntes és anonim volt. A mérőeszközök egyező kérdéseket is tartalmaztak, hogy az oktatás mindkét szereplőjének, az oktató és hallgató véleményének egyezését és különbözőségeit is fel tudjuk tárni. A kérdőívek véglegesítése előtt fókuszcsoporthoz interjút készítettem tanáraimmal és hallgató társaimmal, hogy a saját tapasztalatom mellett mások meglátására is tudjak támaszkodni a kérdések összeállításában és megfogalmazásában.

A felmérés célja, hogy megvizsgáljuk az online főtárgy órák sikerességét, a lehetséges problémákat, esetleg olyan előnyöket, amelyek a jelenléti oktatásban eddig nem valósultak meg, de érdemes lenne beiktatni. Fontos volt számomra úgy hallgatói, mint oktatói szemszögből is megvizsgálni a problémát, hiszen csak úgy kutatható teljes egészében egy téma, ha az összes résztvevő fél véleményét, meglátásait ismerjük.

A hallgatói kérdőívet 65 egyetemista, többségében a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának hallgatói töltötték ki, de a mintában a Miskolci Egyetem Bartók Béla Zeneművészeti Intézet, a Szegedi Tudományegyetem Zeneművészeti Kar, a győri Széchenyi István Egyetem Művészeti Kar, a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar, valamint Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem hallgatóitól is képviselik magukat, illetve említésképpen érkezett egy kitöltés a Salzburgi Zeneművészeti Egyetem (Universität Mozarteum Salzburg)

egyik hallgatójától is. Az oktatói kérdőív kitöltésében a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karának főtárgy oktatói voltak a segítségemre (N=22).

A kérdések számottevő része feleletválasztós volt, két kérdésnél ötfokú Likert skálát alkalmaztunk, három alkalommal pedig nyitott kérdésre kellett válaszolniuk a hallgatóknak. A bevezető demográfiai kérdések után és a távoktatással kapcsolatos általános kijelentések után az órákra való készüléssel kapcsolatos felmérés következett. Ezt követően a főtárgy órákhoz kapcsolódtak a kérdések, majd az esetleges online felvételi/diplomahangverseny lehetőségeiről kérdeztem az oktatókat és hallgatókat. Végül, de nem utolsó sorban egy konklúziós rész zárta a kérdőíveket, amelyben az online oktatás hatékonyságának növeléséről, az esetleges hiányosságokról, illetve azok jövőbeni pótlási lehetőségeiről szóltak a kérdések.

A kutatásomban a következő kérdések megvizsgálására vállalkoztam:

Lehet-e hatékonyan művészetet online tanítani? Mi biztosítja az online főtárgy órák sikerességét? Hogyan változott az oktatás módszertana? Mi a tanulsága az online oktatásnak, milyen módszereket érdemes adaptálni a hagyományos tanítási modellbe?

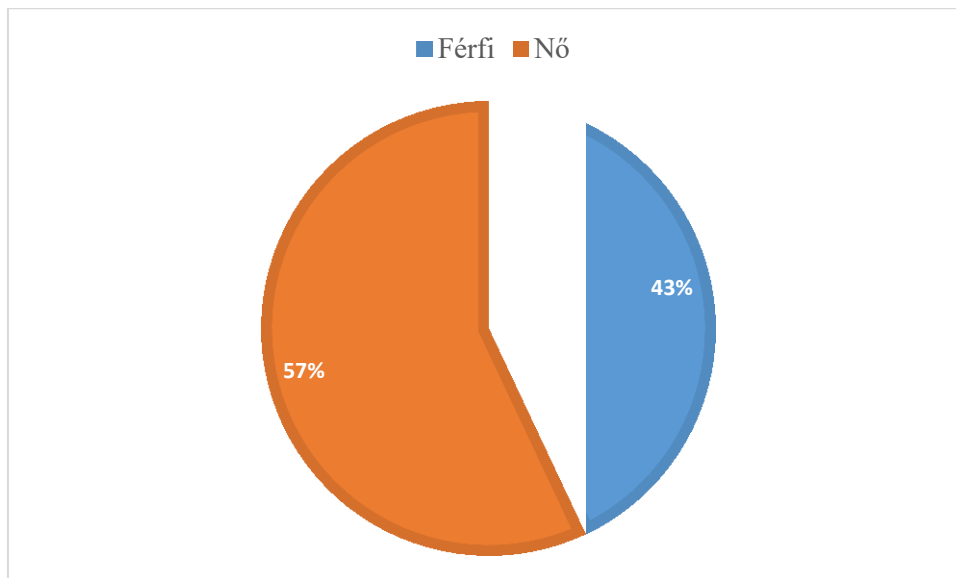
Eredmények

Oktatói kérdőív

Az oktatói kérdőívet 22, a Debreceni Egyetem Zeneművészeti Karán oktató főtárgy tanár töltötte ki, a karon tanító összes főtárgy tanár 59%-a.

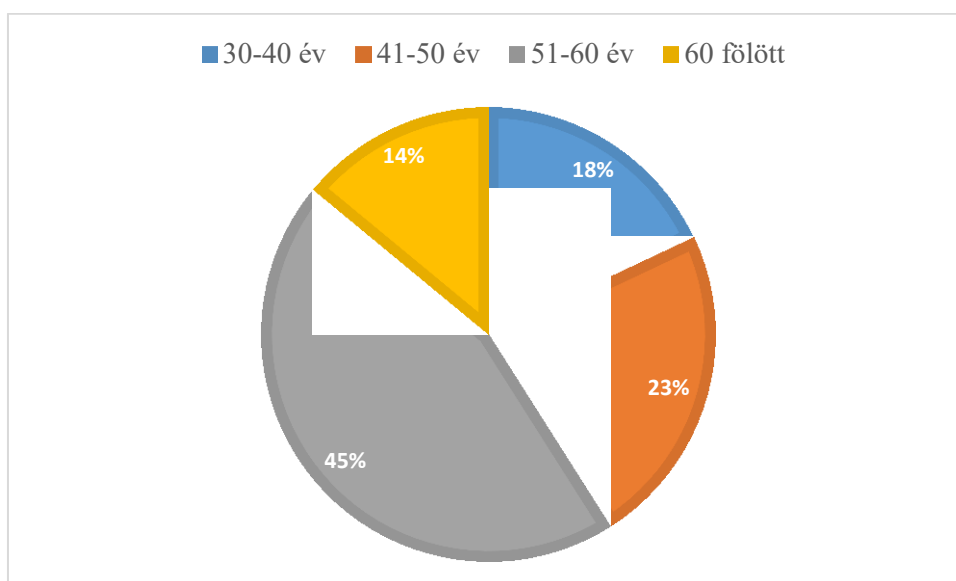
Az első ábra alapján megfigyelhetjük, hogy a kérdőívet nagymértékben férfi oktatók töltötték ki.

1. ábra: Nem szerinti eloszlás

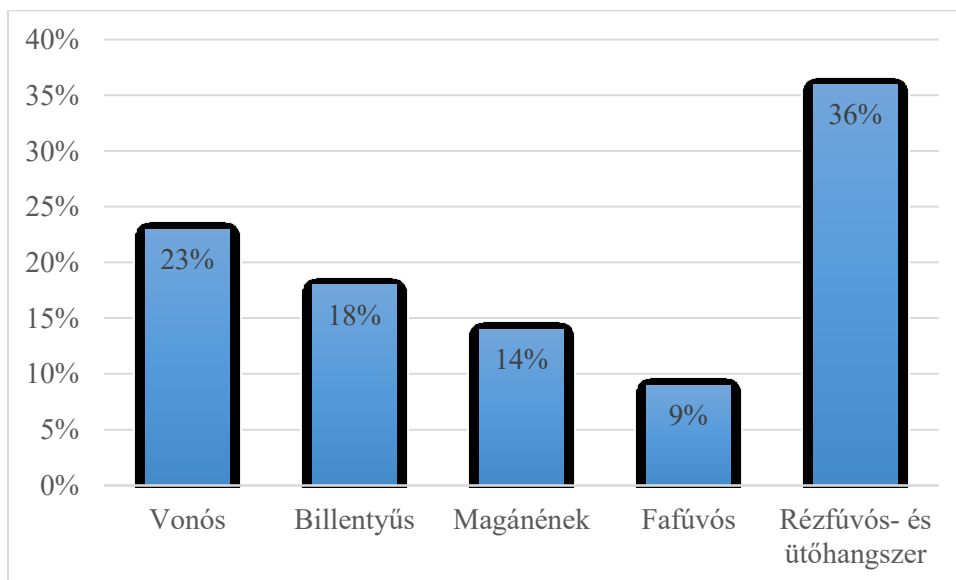
A 2. ábra a kor szerinti eloszlást ábrázolja, amelyen jól látható, hogy a kérdőívet kitöltő oktatók majdnem fele az 50-60 év közötti csoportot képviseli.

2. ábra: Korfa

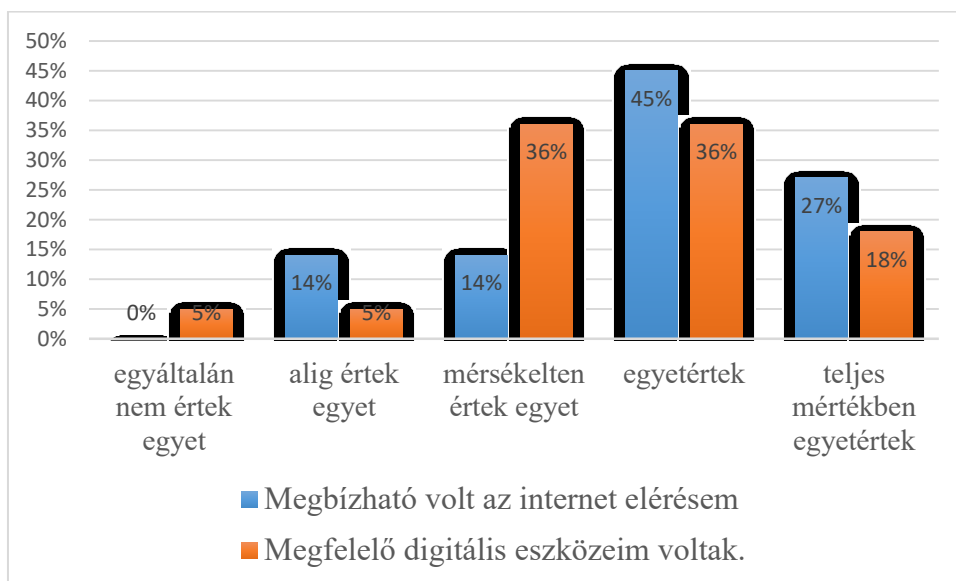
A 3. ábrán az oktatók tanszékek szerinti eloszlását láthatjuk, amely egy egyenletes eloszlásnak minősül a kar tanszékein oktató tanárok számait tekintve.

3. ábra: Tanszékek szerinti eloszlás

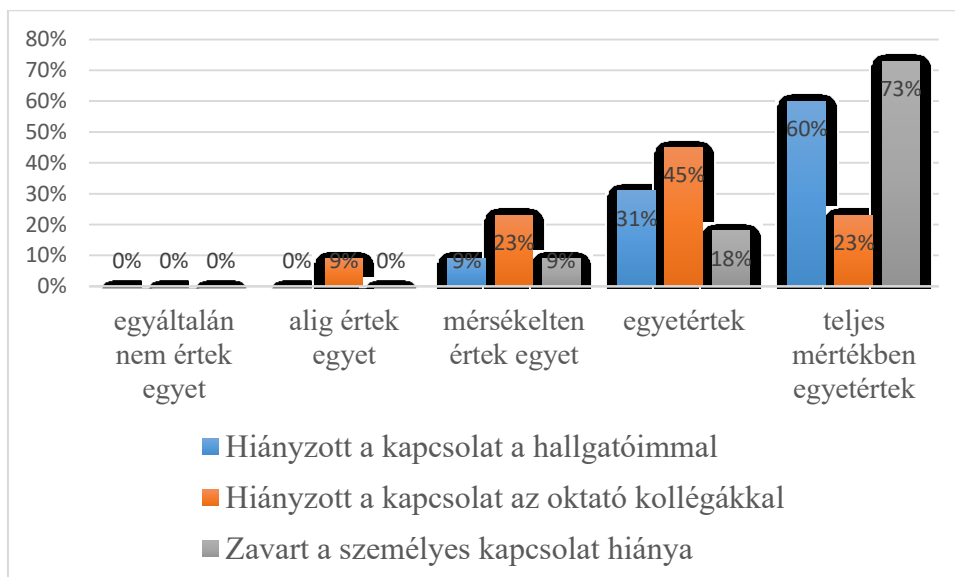
A 4. ábra az oktatók internet elérésének és digitális eszközeinek megbízhatóságát ábrázolja. Az ábra alapján megfigyelhető, hogy a kutatásban részt vett oktatók számottevő részének megfelelő digitális eszközei és megbízható internet elérése volt.

4. ábra: Internetelérés és digitális eszközök

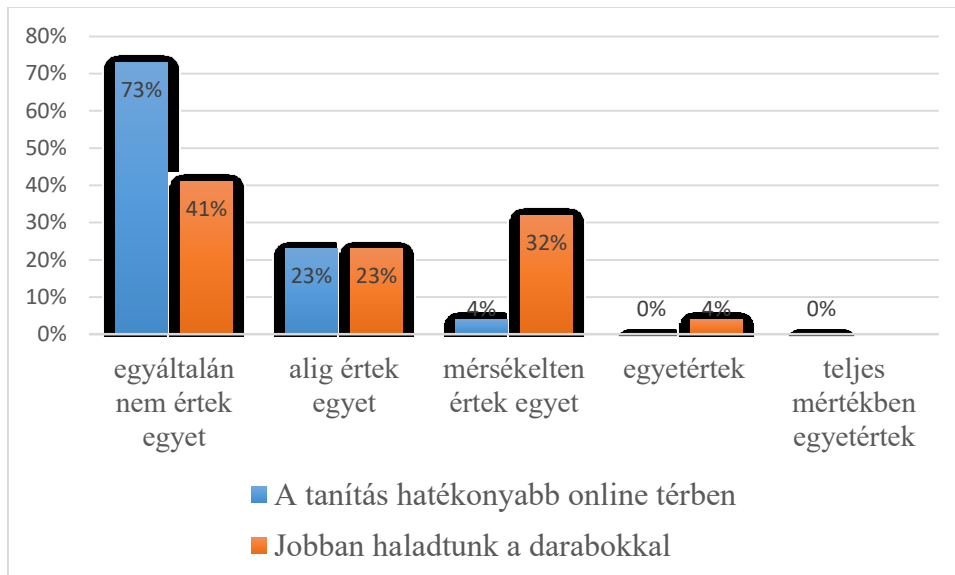
Az 5. ábra alapján elmondhatjuk, hogy hasonlóan alakult az arány mindhárom kijelentésnél. Az oktatóknak egyaránt hiányzott a személyes kapcsolat, valamint az oktató kollégáikkal és hallgatóikkal való kapcsolat is.

5. ábra: A kapcsolatok hiányának eloszlása

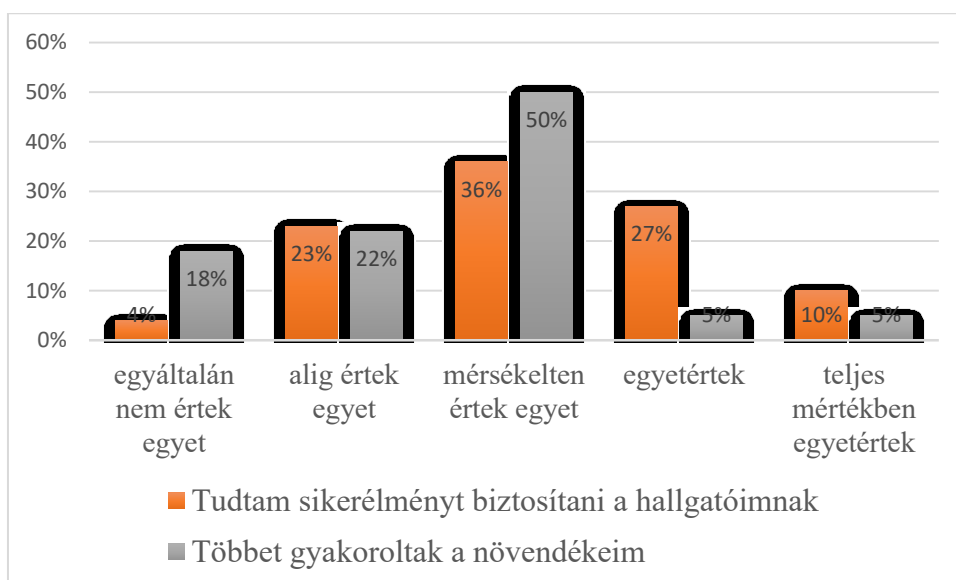
A 6. ábrán egyértelműen megfigyelhetjük, hogy az oktatók szerint az online térben történő tanítás nem hatékonyabb a jelenléti oktatásnál, és a darabok tanulási folyamata is gyorsabb és hatékonyabb a hagyományos oktatásban.

6. ábra: Az online tanítás hatékonysága és a darabokkal való haladás

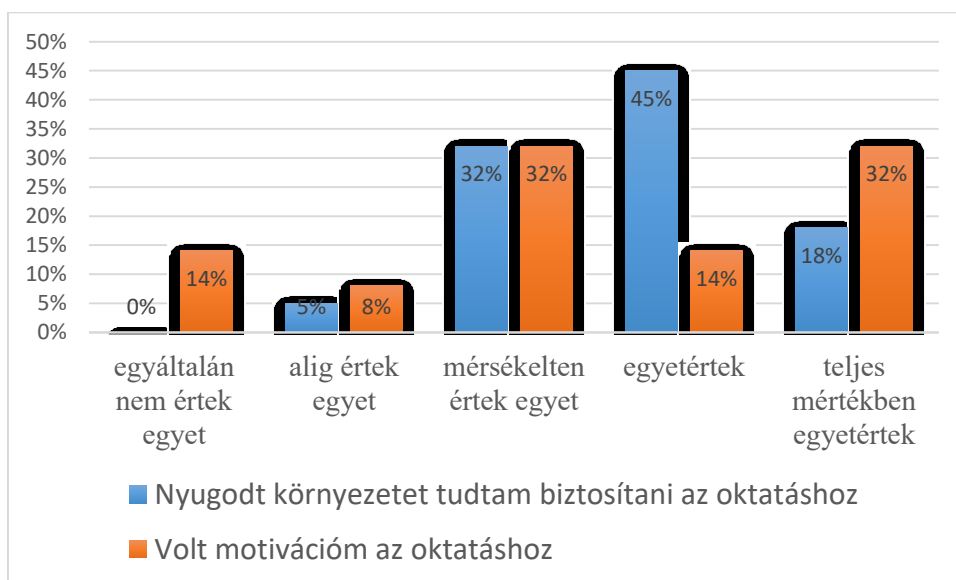
A 7. ábra alapján az oktatók több, mint fele úgy érzi, hogy tudott sikerélményt biztosítani a növendékeknek, ezért az oktatók elmondása szerint a hallgatók is többet gyakoroltak.

7. ábra: A sikerélmény biztosítás és a hallgatók gyakorlásának összefüggése

A 8. ábra szerint kijelenthető, annak ellenére, hogy az oktató nyugodt környezetet tudott teremteni a tanításhoz, nem befolyásolta a motivációt, illetve a motiváció akkor is inspirálta, ha nem tudott nyugodt környezetet teremteni a tanításhoz.

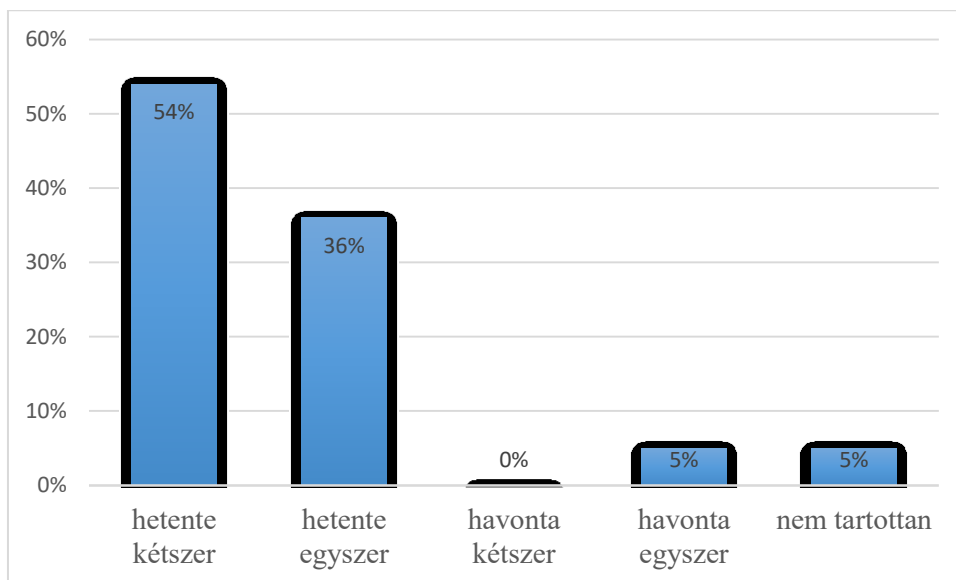
8. ábra: A nyugodt környezet és motiváció összefüggése

A következőkben az online főtárgy órák megtartásának rendszerességéről és módjáról szeretnék beszámolni a kutatás alapján.

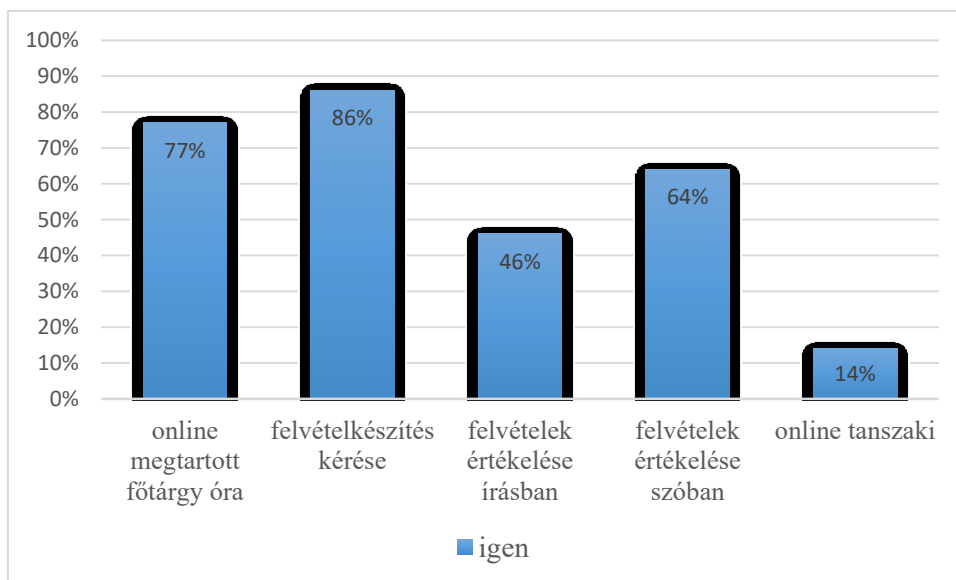
A 9. ábra szerint a résztvevő oktatók fele hetente kétszer tartott online kontakt főtárgy órát.

9. ábra: A megtartott online kontakt óra gyakorisága

A megkérdezett oktatók többségükben online is élőben megtartott főtárgy órát tartottak, valamint felvételeket kértek, amelyeket aztán szóban, esetleg írásban értékelték. Páran éltek az online tanszaki lehetőségével, ezenkívül online kvíz, kurzusok, zenehallgatás, online óra írásos értékelésének az alkalmazásáról tettek említést az oktatók (10. ábra).

10. ábra: Online óra megtartásának módja

A kérdőív következő részében arról kérdeztük az oktatókat, hogy előfordult-e növendékeik körében a diplomahangverseny vagy felvételi elhalasztása a koronavírus-helyzet miatt. Az oktatók csupán 18%-a válaszolt úgy, hogy növendéke halasztott felvételt, esetleg diplomahangversenyt.

A következő kérdés az online oktatás hatékonysága növelésének lehetséges módjait kutatta oktatói szemszögből. A válaszadók kb. kétharmada említést tett arról, hogy a zeneművészeti felsőoktatás főtárgyra irányuló online oktatását illetően rendkívül fontos lenne a megfelelő digitális eszközök, minőségi technikai berendezések megléte mindkét oldalon (oktatói, hallgatói) a minőségi hang- és képátvitel érdekében. A válaszadó oktatók ezt találták a legfontosabbnak. Ezenkívül egy válaszadó szerint az online oktatás hatékonyságát több online elérhető zongorakísérettel, esetleges kurzusszerű oktató videókkal, a fontosabb repertoárdarabok történelmi háttérét bemutató videókkal, vagy interaktív anyagokkal, kvizekkel lehetne növelni. Az ütőhangszerek esetében a legnagyobb problémát az otthoni gyakorlás és óra megtartásában az jelentette, hogy a hangszerhasználat leredukálódott egy-két hangszerre, ami esetleg volt otthon az adott hallgatónak, vagy amit kölcsönözni tudott. A válaszadók 19,04%-a szerint semmivel sem pótolható a jelenléti főtárgy oktatás. Összességében elmondható, hogy a legfontosabb dolog a megfelelő minőségű digitális eszközök beszerzése lenne, amellyel megoldható a minőségi hang- és képátvitel, ezáltal a tanítási, tanulási folyamat is.

A következő kérdés az online oktatás előnyeire irányult, valamint arra, hogy mely dolgok működtek jobban az online térben, mint a jelenléti oktatásban. A válaszadó oktatók 33,3%-a (7 fő) szerint semmi nem működött jobban az online térben, mint a jelenléti oktatásban. A másik kétharmad szerint nagyobb volt a hallgatók fókusza és önkontrollja, több idejük volt gyakorolni és felkészülni az órára. Ezenkívül alaposabb volt a felkészülés, jobban odafigyeltek a szólamvezetésre, zongorakíséretre, precízebbek voltak, és nagyobb volt a hallgatói önellenőrzés. A felvételek készítése számottevő mértékben segített abban, hogy a hallgatók igényesebb, minőségibb munkát adjanak ki a kezeik alól, hogy jobban odafigyeljenek a tartásra, hogy stresszmentes légkörben játszanak (ezáltal a legjobbat nyújthatták), hogy többször eljátszák a darabokat leállás nélkül (nagyon fontos a nyilvános szereplés szempontjából!), vagy, hogy kiértékelhessék a saját játékukat. Emellett a válaszadók elmondása szerint kipihentebbek voltak a hallgatók, több szabad idejük volt, ezáltal fogékonyabbak voltak a “munkára”. A távoktatás költségmentesebb, időhatékonyabb és kényelmesebb a jelenléti oktatásnál, valamint számos oktatóanyag készült ez időszak alatt, amit a későbbiekben is hasznosítani lehet.

Az utolsó előtti kérdés az online oktatás időszaka alatti legnagyobb nehézségek véleményezéséről szólt. Az oktatók egyharmada jellemzően a személyes kontaktust hiányolta a legjobban. Emellett nehézséget okozott az emocionális folyamatok átadása, a hangképzés és művészi megformálás tanítása, az apró

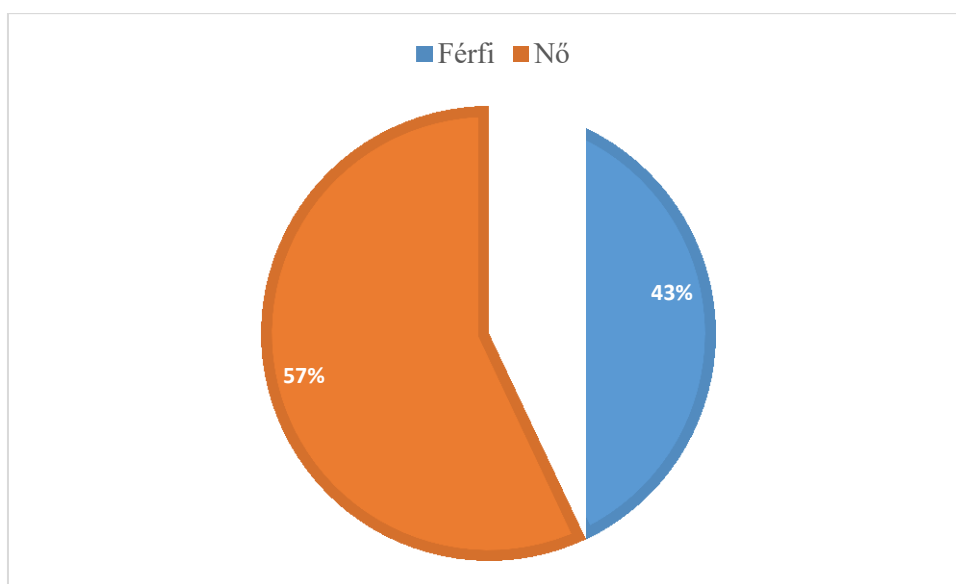
gesztusok, mozdulatok és hangszínek érzékeny egyensúlyozása. Nehezen volt elviselhető a hang- és képminőség, valamint az internet szaggatása, lassúsága. A folytonos digitális eszközhasználat egészségügyi káros hatásai: rongálja a szemet, mozgáshiányt okoz, káros hatással van a szervekre. Nehéz volt fenntartani a hallgatók és az oktatók saját motivációját, amire a nyilvános fellépések, versenyek elmaradása is hatással volt.

Hallgatói kérdőív

A hallgatói kérdőívet 64, az ország különböző zeneművészeti felsőoktatási intézményeiben tanuló hallgató töltötte ki.

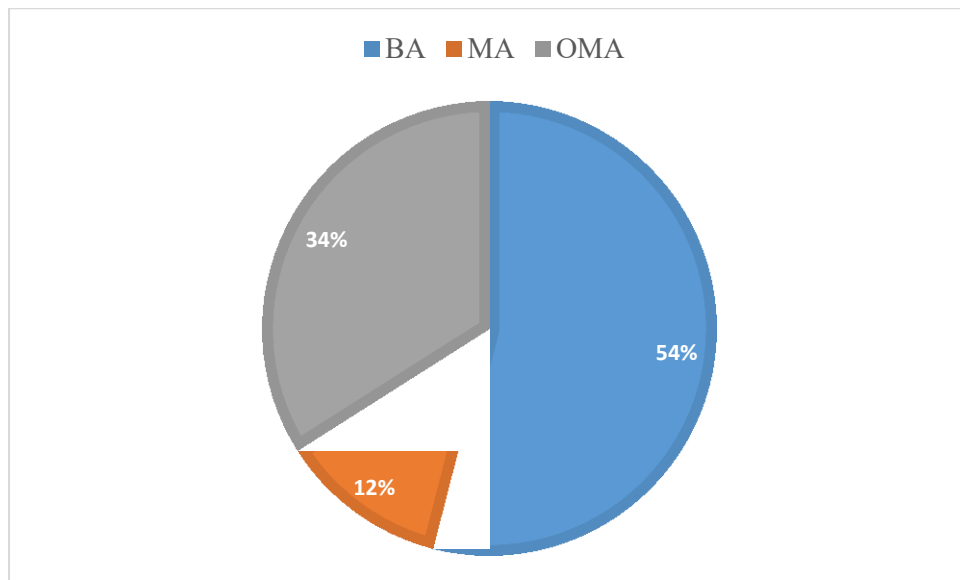
A 11. ábrán a kutatásban résztvevő hallgatók nemi eloszlását láthatjuk, miszerint a kérdőívet kitöltő fiúk és lányok aránya eléggé kiegyensúlyozott.

11. ábra: A hallgatók nemek szerinti eloszlása

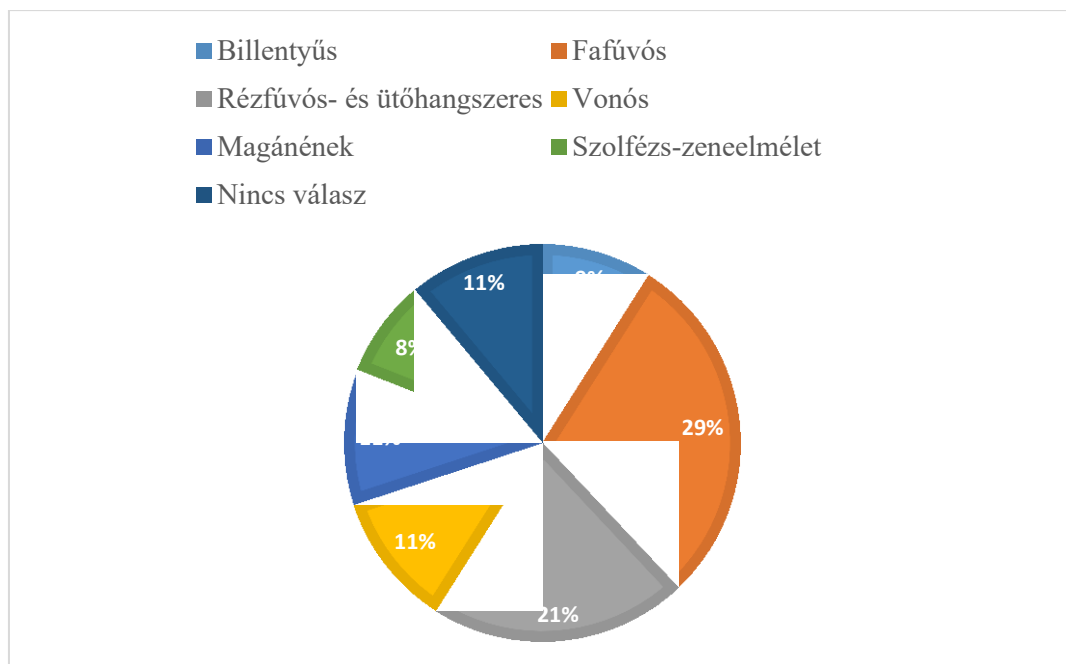
A 12. ábrán a hallgatók képzési formák szerinti eloszlását láthatjuk, amely megmutatja, hogy a résztvevő hallgatók fele BA képzésben tanult a 2019/2020-as tanév második félévében.

12. ábra: Képzés szerinti eloszlás

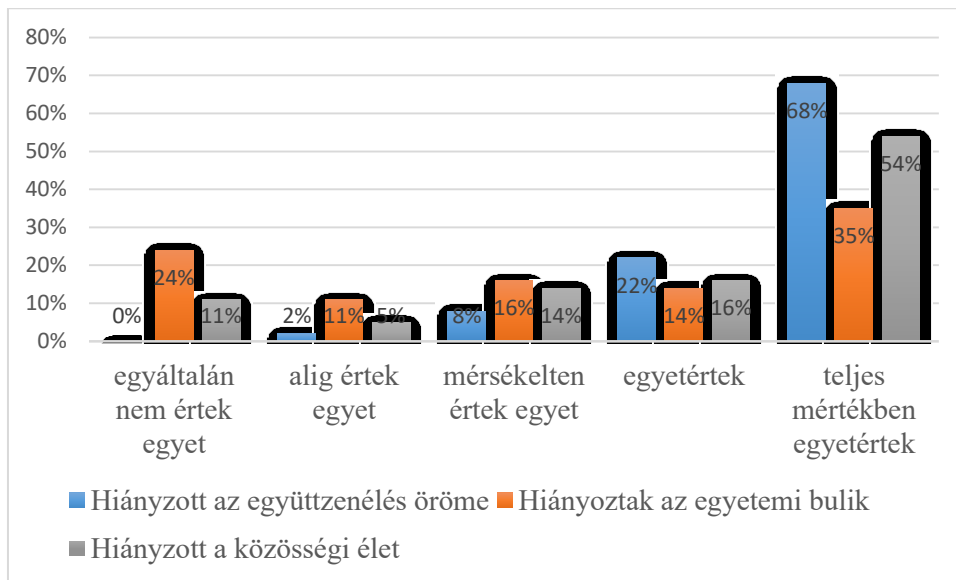
A 13. ábra a hallgatók a tanszékek szerinti eloszlását mutatja.

13. ábra: A hallgatók tanszékek szerinti eloszlása

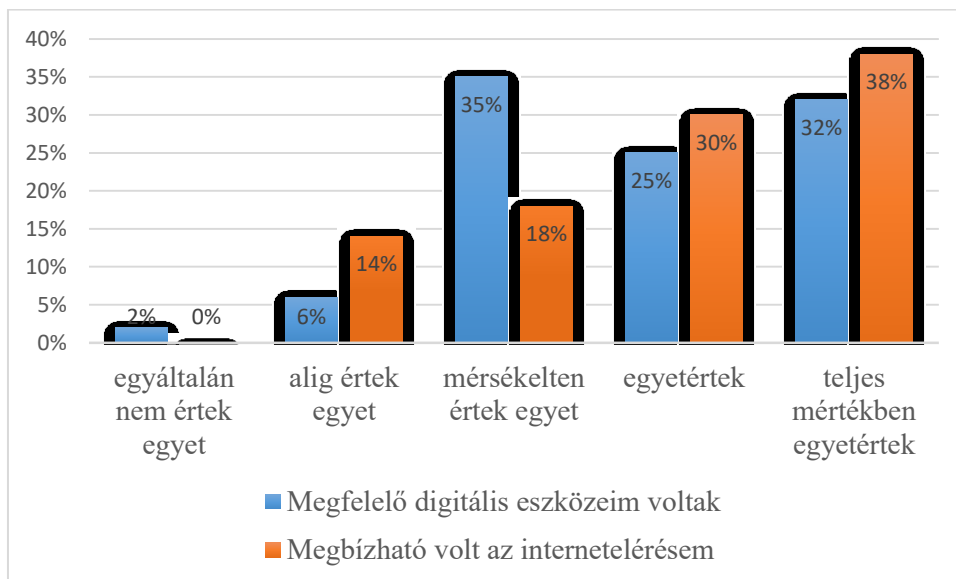
A 14. ábra az együttzenélés örömeinek és az egyetemi közösségi élet hiányának összehasonlítását ábrázolja. Az ábra alapján a hallgatóknak a legjobban az együttzenélés öröme hiányzott, de a közösségi élet és az egyetemi bulik is.

14. ábra: Az együttzenélés és a közösségi élet, valamint az egyetemi bulik hiánya

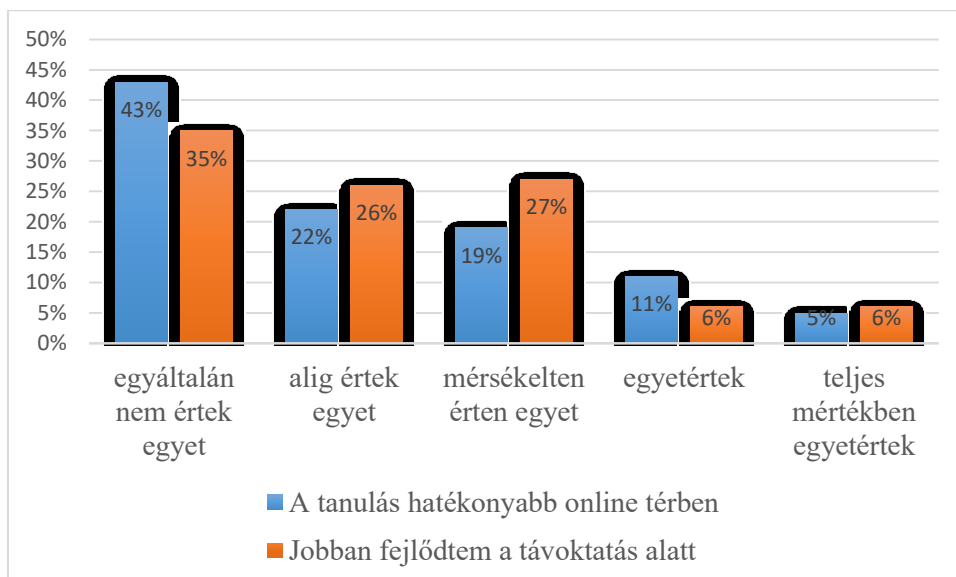
A 15. ábra a megfelelő digitális eszközök és a megbízható internetelés mértékét ábrázolja. Az ábra alapján elmondhatjuk, hogy a hallgatók számottevő többségének véleményük szerint megfelelő volt az internetelérése, és megfelelő digitális eszközökkel rendelkezett.

15. ábra: A megfelelő digitális eszközök és megbízható internetelés

A 16. ábra a tanulás online térben történő hatékonysága és a fejlődés látható a résztvevő hallgatók körében. Mindkét kijelentés eredménye hasonlóan alakult, elmondhatjuk, hogy a hallgatók úgy érzik, hogy nem hatékonyabb az online tanulás és nagyobb fejlődés sem mondható el ezen a módon.

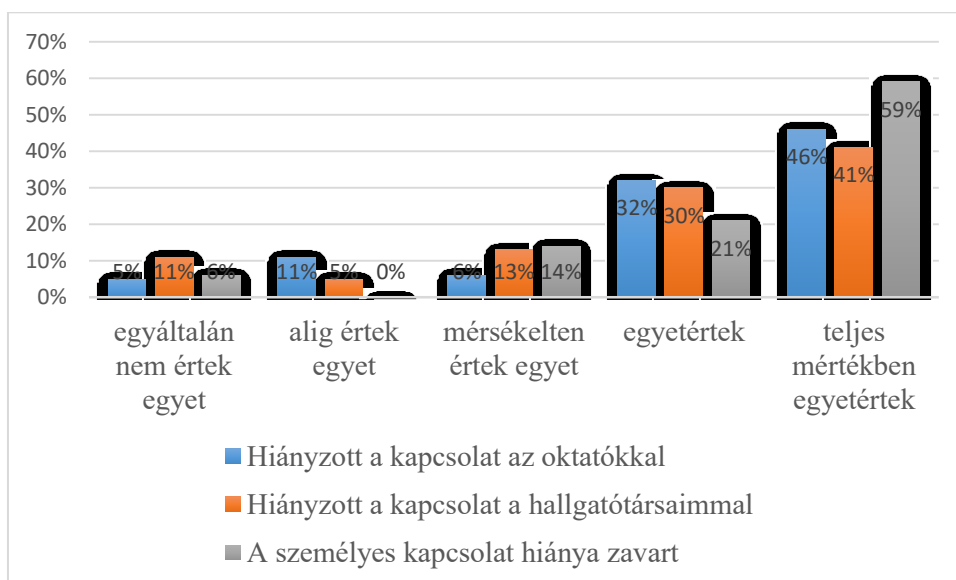
16. ábra: Az online tanulás hatékonysága és a fejlődés

A hallgatók elmondása alapján, több, mint 50 százalékuknak hiányzott a tanszaki koncert és a hangversenyen játszás.

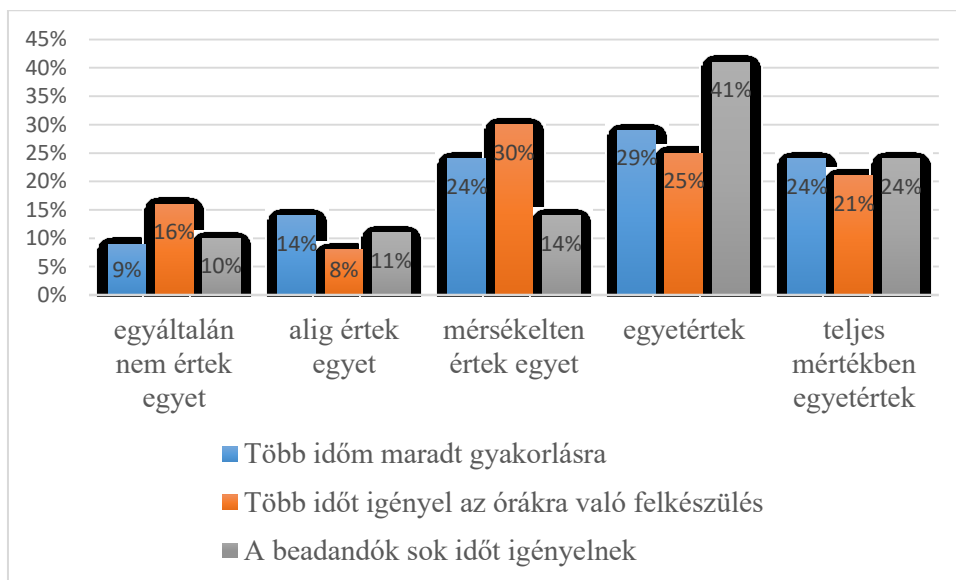
A 17. ábra a személyes kapcsolatok hiányának eloszlását ábrázolja. Az ábra szerint a résztvevő hallgatóknak majdnem azonos arányban hiányoztak az oktatóik, mint a hallgatótársaik.

17. ábra: A kapcsolatok hiányának eloszlása

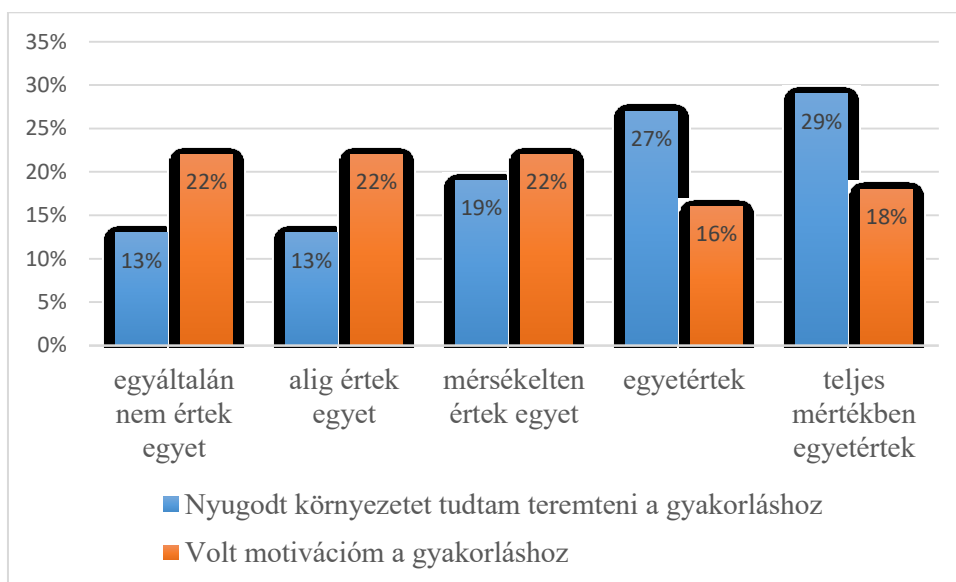
A 18. ábra alapján elmondhatjuk, hogy a hallgatók véleménye alapján az órákra való készülés és a beadandók sok időt igényeltek, ennek ellenére úgy nyilatkoztak, hogy mégis több idejük maradt gyakorlásra.

18. ábra: Az időigények eloszlása

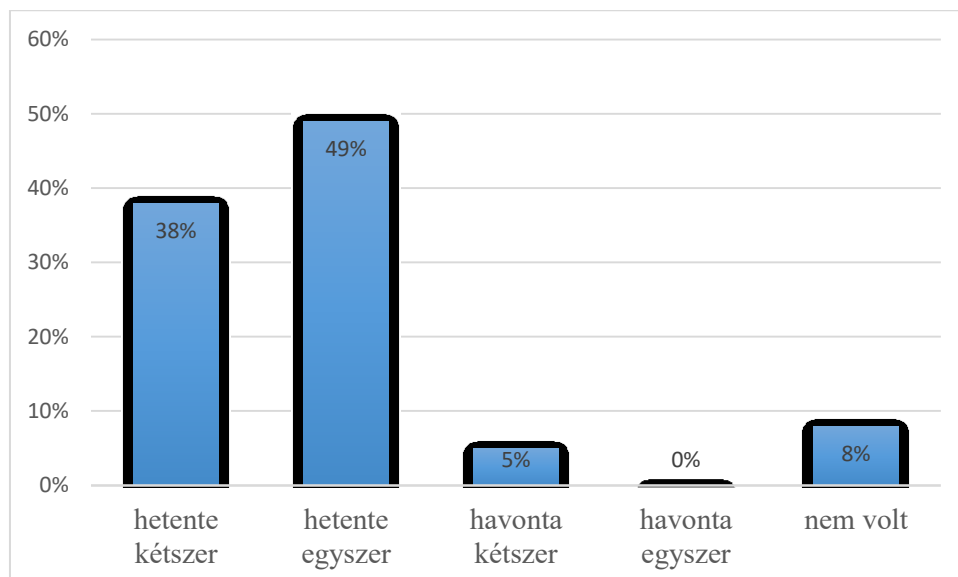
A 19. ábra szerint a nyugodt környezet és a gyakorláshoz való motiváció aránya egyformán alakul a kutatásban. Az eredmények szerint a hallgatók majdnem fele úgy érzi, hogy otthon nem tudott nyugodt környezetet teremteni, és kevesebb, mint fele a mintának úgy érezte, hogy a motivációja is kevesebb volt.

19. ábra: A nyugodt környezetteremtés és a motiváció arányai

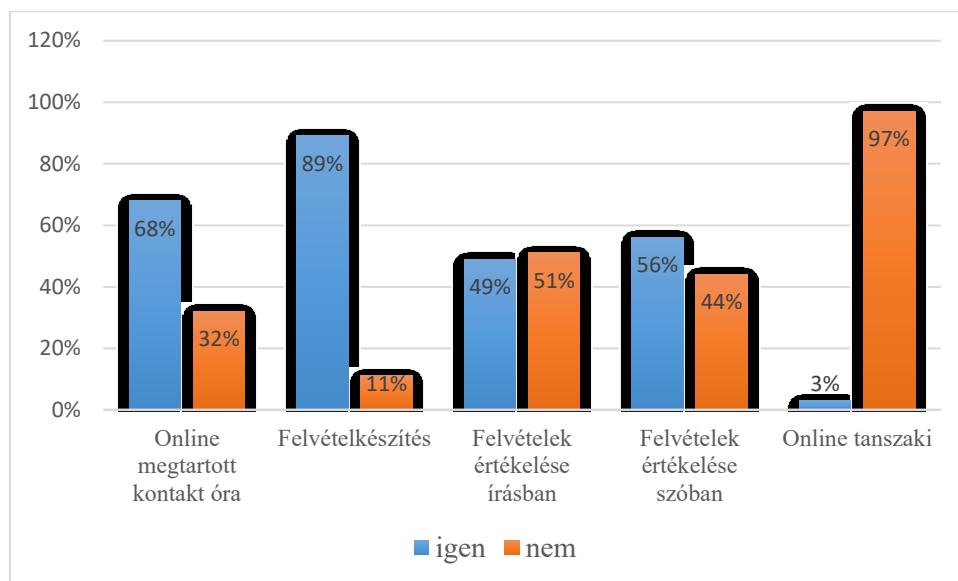
A 20. ábrán az online megtartott főtárgy óra gyakorisága látható a kutatásban részt vett hallgatók körében. Az ábra alapján a megkérdezett hallgatók felének hetente egyszer volt online főtárgy órája.

20. ábra: Az online megtartott főtárgy óra gyakorisága

A 21. ábra az online főtárgy órátartás módjait ábrázolja. A diagram szerint a hallgatók nagy részének volt online kontakt főtárgy órája, majdnem mindenkitől kért felvételt az oktatója, amelyet vagy szóban, vagy írásban értékelt.

21. ábra: Az online főtárgy óra módjai és eszközeinek eloszlása

A felvét elkészítés a hallgatók több, mint felének segített a gyakorlásban. Azoknak a hallgatóknak az elmondása alapján, akiknek ebben az időszakban volt felvét elijük vagy diplomahangversenyük a kutatás adatait elemezve összegezzhetjük, hogy nem segített nekik az a tény, hogy ezek az események is online voltak, de ennek ellenére, az érintett hallgatók túlnyomó többsége nem halasztott felvét elit vagy diplomahangversenyt.

A következő kérdés az online oktatás hatékonysága növelésének lehetséges módjait kutatta hallgatói szemszögből. A hallgatók szerint az online oktatás

hatékonyágát megfelelő eszközökkel, minőségi digitális felszereltséggel lehetne növelni, ezenkívül több online főtárgy órával, naprakészebb programokkal, előre megbeszél, rögzített munkatervvel, felvétel készítésel és annak elemzésével lehetne segíteni az eredményesebb oktatást. A hallgatók egyharmada szerint viszont nem lehet az online oktatás sikerességét növelni, hiszen a zeneművészet oktatása jelenléti oktatást igényel.

A következő kérdés arra irányult, hogy mi volt az, ami jobban működött az online oktatás alatt, mint a jelenléti oktatásban. A válaszadó hallgatók szerint ebben az időszakban sokkal több idejük volt gyakorolni, a felvételek készítése növelte a motivációjukat, a fókuszukat, illetve sokat tanultak belőle. Ezenkívül szorosabb kapcsolat és jobb kommunikáció alakult ki az oktatókkal, több idejük volt gyakorlásra, saját maguk által szervezett és szabadabb időbeosztásuk volt, valamint precízebben és alaposabban tudtak dolgozni és jobban haladtak a darabokkal. Persze voltak, akik szerint nem volt olyan dolog, amely jobban működött volna az online oktatás alatt, mint a jelenléti oktatásban.

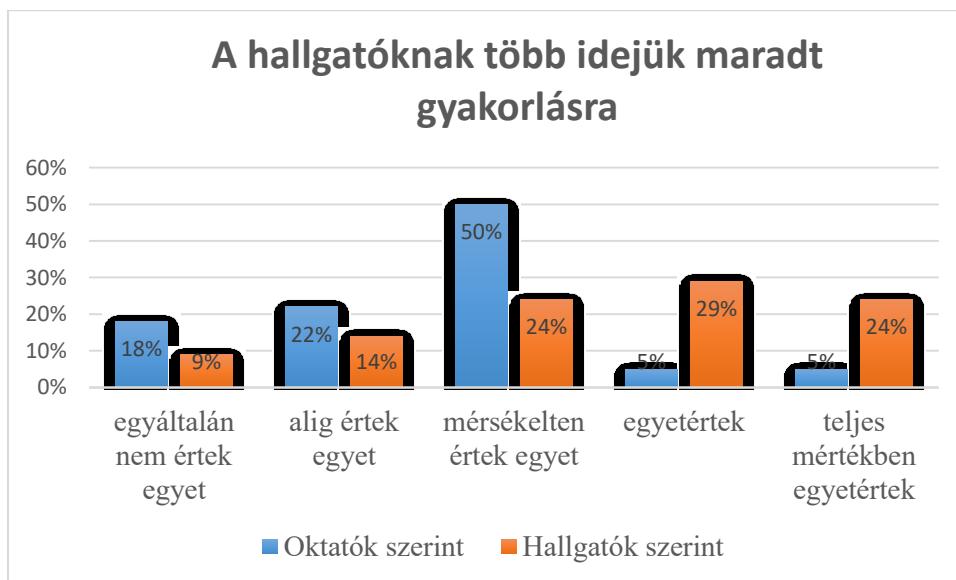
Az utolsó kérdés az volt, hogy mi okozta a legnagyobb nehézséget ebben az időszakban. A hallgatók elmondása alapján nem tudtak hangszínt és zeneiséget átadni az órán. A legnagyobb nehézséget a személyes kontakt hiánya, a motiváció hiánya, a céltalanság és a nem megfelelő internet elérés és eszköz készlet okozta. Ezenkívül voltak, akiknek nem volt otthon hangszerük, ez is nehézséget jelentett. A hallgatók szerint túl sok volt a többi tárgyból származó beadandó és feladat, így nehezen tudták beosztani az idejüket, és ingerültebbek voltak.

Korrelációk

Az SPSS program segítségével a kutatás befejezéseként megpróbáltam összefüggéseket keresni az oktatói és hallgatói eredmények között. Ezekből a keresztábrázatokból szeretnék néhány szignifikáns összefüggést bemutatni.

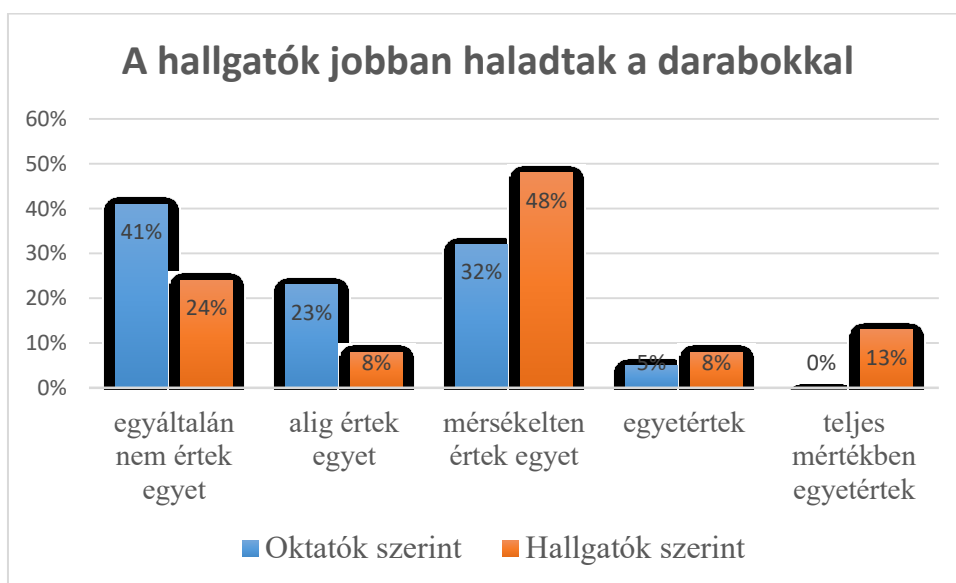
A 22. ábrán a hallgatók gyakorlási idejének mennyisége látható oktatói és hallgatói szempontból. Jól látszik, hogy az oktatók szerint a hallgatóknak kevesebb idejük volt gyakorlásra, mint a hallgatók elmondása alapján.

22. ábra: A gyakorlási idő mértéke

A 23. ábrán azt figyelhetjük meg oktatói és hallgatói szemszögből, hogy mennyire haladtak a hallgatók a darabjaikkal. Az ábra alapján a hallgatók kicsivel nagyobb haladást érezték az online oktatás alatt, mint ahogy erről az oktatók vélekedtek.

23. ábra: A darabokkal való haladás mértéke

Összegzés

A 2020 első felében a hétköznapi élet és a zeneoktatás egyaránt váratlan fordulatot vett a COVID-19 vírus megjelenését követően az egész világon. Áprilisban a média arról beszélt, hogy az emberiség fele „karanténban” tölti

napjait (Euro News, 2020), mivel a koronavírus az egész világot betöltötte millió eset- és növekedő elhalálozási számot hagyva maga után (Johns Hopkins University, 2020).

Tanulmányomban szerettem volna megismerni és ismertetni a 2019/2020-as tanév második félévének sikerességét, a járványhelyzet miatt beállt távoktatás hatékonyságát a zeneművészeti intézményekben, kutatva a felsőoktatási életben. Kutatásom célja az volt, hogy megismerjem és továbbadhassam hallgató társaim és oktatóim véleményét, álláspontját a létrejött helyzetről az esetleges fejlesztések érdekében.

Az előzetesen feltett kérdésekre, hipotézisekre nagyrészt megtaláltam a választ a kutatásom során. A zeneoktatás bármely szintjén, de főleg a felsőoktatásról kijelenthetem, hogy oktatók és hallgatók hasonlóan élték meg és tapasztalták az elmúlt időszakot. Az online oktatás általános kérdéseivel kapcsolatban majdnem azonos statisztikák jöttek ki a megbízható internetet és a megfelelő digitális eszközöket illetően. Az nagyon érdekes viszont, hogy a hallgatók csupán negyede szerint volt nehezebb teljesíteni a félévet a távoktatásban, az oktatók majdnem háromnegyede szerint viszont nehezebb dolguk volt a hallgatóknak ebben az időszakban.

Az órákra való felkészülésről is egymáshoz közeli arányok jöttek létre. Az oktatók és hallgatók hasonló százalékban tudtak nyugodt környezetet biztosítani az órához/gyakorláshoz, hasonló arányban volt motivációjuk a tanításhoz/tanuláshoz, illetve hasonlóan vélekedtek a darabokkal történő haladásról is.

Mindkét fél kiemelkedően hatékornak találta a felvételnépzítés eszkézt az online oktatás során, elmondásuk szerint nagyon sokat lehet fejlődni és tanulni általa, és a jelenléti oktatásban is alkalmazható. Ami még pozitív hozadéka ennek a nehéz időszaknak, hogy fejlődött a hallgató-oktató kapcsolat, rendszeresebbé és jobbá vált a kommunikáció a két fél között. Diáknak és tanárnak egyaránt számottevő mértékben hiányzott a személyes, jelenléti kontaktus, ami a kutatás eredménye alapján elengedhetetlen része a zeneoktatásnak.

A legnagyobb nehézséget mindenkinek a megfelelő minőségű digitális eszközök és platformok hiánya okozta, amelyek egy professzionális kép- és hangminőség jelenlétében nagy ívben megkönnyítenék a zenei előadásmód megfelelő átadását képernyőn keresztül is.

A kutatási eredményeim alátámasztották előzetes hipotézisemet, annak ellenére, hogy mindenki számára nehéz és körülményes időszak telt el és vár még ránk, mindenki legjobbat próbálta a nyújtani a másik fél számára. Ugyanakkor ez az időszak egy hatékony útja az önmegismerésnek, önállóságnak, önkontroll- és fókusz fejlesztésének vagy a lecsendesedésnek.

Az elkövetkezendő hasonló időszakhoz szükséges a pozitív hozzáállás, a folyton tenni akaró munkamorál, az egymás segítése és az egymásra való odafigyelés, valamint a motiváció fenntartása.

Mivel már túlvagyunk egy „próbaidőszakon”, úgy az oktatási rendszer, mint a hallgatók és oktatók is mind-mind tanultunk ezekből a hónapokból. Az elkövetett hibákból építkezve csakis hatékonyabban és sikeresebben teljesíthető az előttünk álló határozatlan idejű távoktatás időszakasza.

Felhasznált irodalom

Buzás, Zs. (2012). Információs és kommunikációs technológia alkalmazása a zeneoktatásban – a hagyományostól a modern módszerekig. *Parlando*, 54. 5. sz.

Daubney, A. & Fautley, M. (2020). *Editorial Research: Music education in a time of pandemic* <https://www.cambridge.org/core/journals/british-journal-of-music-education/article/editorial-research-music-education-in-a-time-of-pandemic>

Csíkos, Cs. (2012). Melyik a kedvenc tantárgyad? Tantárgyi attitűdök vizsgálata a nyíltvégű írásbeli kikérdezés módszerével. *Iskolakultúra*. 12 (1). 3-13.

Fazekas G., Kocsis G. & Balla T. (2017). Az e-learning előnyei és hátrányai.

Frigy Sz. I. (2020). *Online oktatás* - <https://romkat.ro/2020/05/11/online-oktatas/>

Frucht, L. (1982): Computers bring the 21st century to five-year-olds. *The Gazette Montreal*, B5.

Fülöp H. (2016). *Digitális oktatási stratégia*. <https://folvoiratok.oh.gov.hu/ui-kozneveles/digitalis-oktatasi-strategia>

Gurley, R. (2012). Student perception of the effectiveness of SmartMusic as a practice and assessment tool on middle school and high school band students.

Jakobicz, D., Wamzer, G., Józsa, K. (2018). Motiválás az ének-zene órákon. *Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat*, 6 (2), 18-31.

Janurik, M. (2007). Áramlatélmény az iskolai ének-zeneórákon. *Magyar pedagógia*, 107. 4. sz. 295-320.

Janurik, M. & Pethő, V. (2009). Flow élmény az énekórán: a többségi és a Waldorf iskolák összehasonlító elemzése. *Magyar pedagógia*, 109. 3. sz. 193-226.

Koutsoupidou Theano (2013). Online Distance Learning and Music Training: Benefits, drawbacks and challenges - *7th International Conference in Open & Distance Learning* - November 2013, Athens, Greece

Kuzmich, J. Jr. (1995). Important Copyright Notice: Originally published in the „Watch Out” column in the March, 1995 issue of *Jazz Educators Journal for the International Association of Jazz Educators*, pp. 49-52. - <http://www.kuzmich.com/vivace.html>

Mizener, Ch. P. (1993). Attitudes of Children toward Singing and Choir Participation and Siebenaler, D. J. (2006). Factors that predict participation in choral music for high-school students. *Research and Issues in Music Education*, 4 (1), 1–8.

Módszertani ajánlás az oktatás megszervezésére a koronavírus-járványban bevezetett, tantermen kívüli, digitális munkarendre az alapfokú művészeti iskolákban (2020). https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatatas/tavoktatatas/SNI/ALAPFOKU_MUVE_SZETOKTATAS_MODSZERTANI_AJANLAS.pdf

Ouren, R. W. (1997). The influence of the Vivace accompaniment technology on selected middle school instrumental students. *University of Minnesota*, 1997.

Sheldon, D., Reese, S., & Grashel, J. (1999). The effects of live accompaniment, intelligent digital accompaniment, and no accompaniment on musicians’ performance quality. *Journal of Research in Music Education*, 47. 251-288.

Szabó A. (2020). Szolfézs és zeneelmélet szaktárgy oktatása zeneművészeti szakgimnáziumban digitális eszközökkel.

Ruokonen, I. & Ruismaki, H. (2016). E-Learning in Music: A Case Study of Learning Group Composing in a Blended Learning Environment, *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 217 (2016) 109 – 115.

Szabó N. (2018). A cél szentesíti az (IKT-) eszközt a zeneoktatásban? *Gyermeknevelés*, 6. 2. sz., 132–138 - <https://core.ac.uk/download/pdf/161796298.pdf>

Thomas, J. L. (2020). Online teaching: everything you need to know in 2020. <https://www.oberlo.com/blog/online-teaching>

Váradi J. (2019). Az élménypedagógia a művészeti nevelésben. *Magyar Művészet*, Budapest. MMA Kiadó. 7(3). 59–66.

Váradi J. (2018a). Adjunk teret a zenének! In: Vas Bence (szerk.) *térZENEtér: Zene a társas térben*. Pécs: Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kar, pp 13-28.

Váradi J. (2018b). Musical education in the primary schools of Hungary, Romania, Serbia and Slovakia. *Zivot i skola: casopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja* (0044-4855): 64 2 pp 67-76.

V. Szűcs Imola (2020): Zeneoktatás online? Lehetőségek és korlátok.

